

Sabima kartleggingsnotat 44, 2021

Kartlegging av sopp og karplanter i regi av Risken sopp- og nyttevekstforening 2021

Av Anders Røystrand og Anne Marie Hareide

Fig. 1. Rosakøllsopp, Clavaria rosea, funnet ved Sollivegen i Molde by 26. september 2021. Arten er rødlistet som sårbar (VU). Foto: Målfrid Hyllnes ©

Kartlegging av sopp og karplanter i regi av Risken sopp- og nyttevekstforening i 2021

Risken sopp- og nyttevekstforening har i 2021 gjennomført kartlegging i foreningens nedslagsfelt i Nordmøre og Romsdal. Kartleggingsarbeidet har vært utført på flere annonserte kartleggingsturer, i tillegg har Riskens medlemmer utført kartlegging på en del egenorganiserte turer enkeltvis eller i mindre grupper. Vi har hatt aktiv opplæring av medlemmer interessert i artskartlegging.

Kartleggingsarbeidet har resultert i nær 1650 rapporterte funn fra Møre og Romsdal i prosjektet "Kartleggingsmidler Sabima" i Artsobservasjoner i 2021. Det er kartlagt over 650 ulike arter (takson), fordelt på ca. 350 karplantearter og 225 sopparter, i tillegg til 34 lavarter, samt ett mindre antall moser, alger og arter fra ulike dyregrupper. Det er gjort 24 registreringer av rødlistede arter, fordelt på 4 rødlistede karplantearter, 3 rødlistede sopparter, samt 7 rødlistede fuglearter og et rødlistet pattedyr. Også dette året er det registrert flere sopparter som tilsynelatende ikke er tidligere registrert i Møre og Romsdal.

I rapporten presenteres en oversikt over kartlagte områder, med en kort beskrivelse av naturtyper og utvalgte interessante artsfunn. Alle detaljer knyttet til hvert enkelt funn og lokalitet er tilgjengelig i Artsobservasjoner og Artskart.

Emneord: Risken, Nordmøre, Romsdal, Averøy, Gjemnes, Hustadvika, Kristiansund, Molde, Rauma, Tingvoll, Ålesund, karplanter, sopp, lav

Innledning

Kartleggingsarbeidet i Risken sopp- og nyttevekstforening er organisert av et kartleggingsutvalg med 6-7 medlemmer, der alle har erfaring med kartlegging av vekster, fremfor alt sopp og karplanter. Kartleggingsansvarlig i Risken har i 2021 vært Anders Røystrand. Risken har aktiv opplæring av medlemmer interessert i artskartlegging, både på kartleggingsturer og på medlemsmøter og kurskvelder.

Risken har i år arrangert kartleggingsturer fra mai til oktober. To av disse turene har vært gjennomført som del av de nasjonale arrangementene Artsjakten (6. juni) Villblomstenes dag (16. juni). I samme periode har det også vært gjort kartlegging i forbindelse med enkelte andre av Riskens arrangementer og i medlemmers egen regi. Felles eller egenorganisert kartlegging har i år vært gjort i følgende kommuner: Aukra, Averøy, Gjemnes, Hustadvika, Kristiansund, Molde, Rauma, Tingvoll og Ålesund. Risken har også deltatt i planlegging og gjennomføring av tverrfaglig kartleggingssamling i Surnadal 19. – 22. august 2021, med kartlegging på en rekke lokaliteter i Surnadal kommune, og i mindre grad Heim og Rindal kommuner i Trøndelag. Rapportering fra dette arrangementet blir å finne i et eget notat.

Risken sine kartleggingsturer har vært lagt til ulike deler av Nordmøre og Romsdal, for å undersøke områder med ulike naturtyper, hovedsakelig ulike skogsmarkstyper, men også naturtyper som saltvannsstrand, (strand-)eng, kysthei, slåttemark, beitemark, fjellhei og olivinknauser har vært kartlagt.

Vi har vektlagt å registrere og rapportere alle arter av karplanter og sopp vi har observert og kunnet bestemme på fellesturer. Det er også registrert en del lavararter, og mer sporadisk moser, alger og utvalgte dyregrupper. En rekke sopppfunn er mikroskopert, og det er også tatt belegg av en del sopppfunn. I forbindelse med Artsjakten 5. juni ble det i samarbeid med Steffen Adler og Øystein Folden kartlagt en rekke insektarter. Resultatene fra insektkartleggingen omtales ikke her, men er å finne i et eget notat fra prosjektet om slåttemark og beitemark i Tingvoll i 2021.

Soppsesongen i 2021 har vært noenlunde normal på Nordvestlandet. Etter en relativt tørr og varm juli og start av august, var det mer nedbørsrikt i andre halvdel av august og det meste av september. Dette ga til dels store sopppforekomster og mange arter å finne på kartleggingsturer. Siste uka i september ga mye mild fønvind som tørket ut skogene og satte en stopper for mye av soppen. Oktober fulgte deretter med svært våte og til dels kalde forhold, og mindre sopp å se.

Under presenteres en oversikt over kartleggingsaktiviteten, med en beskrivelse av organiserte fellesturer og utvalgte interessante artsfunn fra egenorganisert kartlegging. Detaljer knyttet til alle funn og lokaliteter finnes i Artsobservasjoner.

Oversikt over kartlagte områder og aktivitet

Kartleggingsområder - fellesturer

Årets første felles kartleggingstur ble lagt til Sandøya i havgapet vest for Aukra lørdag 22. mai. Øya er nå del av Ålesund kommune, men regnes tradisjonelt som tilhørende Romsdal. Det ble her kartlagt hovedsakelig vegetasjon på havstrand, og i strandeng og beitemark. Det rødlistede og sjeldne graset kildegras *Catabrosa aquatica* (NT) ble funnet på havstrand sørøst på øya. Dette kan være samme lokalitet som arten ble samlet fra forrige gang på øya, så langt tilbake som 1934. Det ble i tillegg til karplanter kartlagt en del ulike moser, alger og lav i strandsona, bl.a. den nokså lite registrerte lavarten *Flavoplaca marina* på stein på havstrand.

Artsjakten 5. juni ble gjennomført i Rambjøra på Aspøya i Tingvoll kommune. Det ble gjennomført en systematisk kartlegging av flere arealer med slåttemark og beitemark, samt tilgrensede områder med til dels kalkrik lågurtskog og skogkant. Dette ble gjort i samarbeid med Steffen Adler og Øystein Folden, som har Rambjøra som en av flere lokaliteter i et kartleggingsprosjekt i 2021 på slåttemark og beitemark i Tingvoll kommune. Det ble kartlagt en rekke karplantearter i det artsrike kulturlandskapet, og det ble registrert og samlet inn en rekke insektarter. Vi viser til eget notat fra Adler og Folden om resultatene fra insektskartleggingen.

Villblomstenes dag 20. juni ble markert med kartleggingstur på fjellet Brøstkampen lengs sørøst i Rauma kommune. Et hovedmål med turen var å gjenfinne lapprose *Rhododendron lapponicum* som er kjent fra dette fjellet, noe vi også lyktes med. På Brøstkampen ble det ellers registrert en rekke karplantearter i rik og intermedier fjellhei. Det ble også registrert mange karplanter i subalpin bjørkeskog og i beitemark eller annen beitepreget vegetasjon ved Nedre Brøste.

Otrøya i Molde kommune ble besøkt den 14. august for en kartleggingstur til olivforekomster i Ugelvik-området. Vi gjorde nye registreringer på to lokaliteter med brunburkne *Asplenium adulterinum* som også ble dokumentert i oktober 2020, men den ene lokaliteten var i år dessverre nesten fullstendig ødelagt av sprenging/gjenfylling av et gammelt steinbrudd. På en tredje lokalitet ble brunburkne gjenfunnet på to steder på en olivinknaus ved Gråhaugmyra, her ble arten sist ble funnet i 2003. Det kan ellers nevnes at en annen mindre vanlig småbregne, olavsskjegg *Asplenium septentrionale*, ble funnet på steinmur ved Otrøy kyrkje, den er fra før bare kjent fra sørsida av Otrøya.

I forbindelse med turen til Otrøya undersøkte Anders Røynstrand et mindre område med rik edellauvskog (kalklågurtskog av hassel og bjørk) ovenfor Eidskrem på fastlandsdelen av Aukra kommune. Det ble registrert et bra bestand av alm, med 15-20 mindre til mellomstore trær og flere titals små frøplanter. Tilstanden på almetrærne var god, uten tegn til beiteskader av hjortedyr. Under hassel ble hasselskrubb *Leccinum pseudoscabrum* funnet som ny for Aukra kommune.

Risken deltok i planlegging og gjennomføring av tverrfaglig kartleggings-samling i Surnadal 19. - 22. august. Sopp og karplanter ble her fulgt opp av flere grupper, i tillegg til en gruppe for lav og en gruppe for insekter og virveldyr. Dette ga en betydelig mengde nye funn for Surnadal kommune og et løft for artskunnskapen i kommunen. Det ble også gjort noen funn nye for Møre og Romsdal, som omtalt under. Vi viser ellers til eget kartleggingsnotat om samlingen.

Boksaspa naturreservat ble besøkt den 1. september for kartlegging av sopp i eikeskogen der. Et viktig formål med turen var å gjenfinne den spesielle piggsoppen som ble funnet under eik i 2020, og som er mistenkt å være den nylig beskrevne *Hydnellum fagiscabrosum*. Denne soppen ble ikke gjenfunnet, men det ble registrert en del andre mindre vanlige sopparter, deriblant gul fluesopp *Amanita citrina* og svovelkjuke *Laetiprus sulphureus*, som vi også har registrert her tidligere. En sprøsopp funnet i et noe beitepreget område ved utkanten av eikeskogen ble bestemt til *Psathyrella fatua*.

Eikesdalen 10. – 11. september

Eikesdalen har i snart 20 år vært et lærerikt, spennende og utfordrende område for Risken sopp- og nyttevekstforening. Denne gangen gikk kartlegging hovedsakelig på furumoene i dalbunnen på begge sider av elva Aura, nede nær Eikesdalsvatnet. Det ble gjort registreringer ved utleiehytter og langs veg til furumoene. Gulkjøttrørsopp ble funnet, og førstegangsregistrert i Møre og Romsdal. Vi var også innom en plantet granskog med hovedsakelig trivielle arter.

Siramoen 12. september.

Siramoen har vært oppfattet av flere som spennende og lite kartlagt område ved elva Eira, ei attraktiv lakseelv. Vi startet turen ved plantet granskog, der det var løvtrær av forskjellig slag. Denne delen var fuktig med innslag av sump. Vi fortsatte kartlegging på furumo langs elva Eira. Her hadde tydeligvis også furuskogen blitt gjerdet inn og brukt som beite. Registreringene viste et nokså stort artsmangfold av sopp i området.

Stokkedalen 18. september

Kartleggingen startet ved turparkeringen og starten av vegen oppover Stokkedalen. Her er det løvskog med overvekt gråor og bjørk. Et stykke oppover vegen fant vi

rikelig forekomst av lillariske *Lactarius lilacina* under gråor, en art som er heller lite registrert i vårt område. På oversida av vegen karta vi et større felt av planta granskog, med funn av bl.a. den nokså sjeldne kantstankkremle *Russula illota*. Vi fant også flere eksemplarer av stor soppklubbe *Elaphocordyceps capitata*, og i et tilfelle også løpekula denne vokste på, bestemt til grynløpekule *Elaphomyces granulatus*. Det ble også kartlagt i blandingskog med til dels storvokst furu med innslag av lauvtrær og planta gran, i området med størst graninnslag ble bekriske *Lactarius picinus* funnet.

Årets siste kartleggingstur hadde vi den 3. oktober ved Berget i Tingvoll kommune, i den artsrike skogslia ovenfor Storvatnet. Kartleggingen forgikk dels i planta granskog på baserik grunn, dels i kalklågurtskog dominert av hassel og bjørk, med sparsomt innslag av alm. I granskogen ble det observert mye musseronger, en del av dem såpemusserong *Tricholoma saponeum*, men også kastanjemusserong *Tricholoma albobrunneum*, som vanligvis vokser med furu. Det ble i kalklågurtskogen bl.a. gjort et funn av tåresneglehatt *Limacella guttata*, nokså sjelden soppart som ble funnet samme sted den 12. september av Geir Gaarder mfl., men som før dette er ukjent fra Nordmøre/Romsdal.

Litt om registreringer fra egenorganisert kartegging

Det er utenom fellesturer med Risken gjort egenorganisert kartlegging av foreningens medlemmer i mange av kommunene i Nordmøre og Romsdal:

Ole Magne Stavik, Odny Stavik og Anne Marie Hareide har gjort en del registreringer i Molde og Gjemnes. I Mordal den 22. juli ble det gjort funn av den rødlistede planten skogfredløs *Lysimachia nemorum* og flere lite registrerte sopparter (sumpseigsopp og varietet av gjødselringsopp som omtalt under). Til Elvastien i Batnfjorden gikk turen 31. juli. Elvastien er en opparbeidet tursti. I starten går den gjennom forstyrret areal, videre langs dyrket mark, skog og elva Batnfjordselva, en typisk flomelv. Det var lite sopp å finne, men rikt planteliv som ble kartfestet - også fremmedarter. Der var store eiker og store heggetre, mektig. Flere steder bar det preg av dumpet hageavfall, med forekomst av fremmedarter som kjempespringfrø, mispel og spirea-arter.

I Molde kommune har også Øystein Nergård, Robert Løvik og Birthe Nes registrert flere soppfunn fra Molde by. Et oppsiktsvekkende funn var rødlistearten rosakøllsopp *Clavaria rosea* (VU), som Øystein sammen med Målfrid Hyllnes fant i en rabatt ved en av byens bilveger. Birthe Nes fant en annen rødlisteart, messingrørsopp *Butyriboletus subappendiculatus*, i granskog i Holelia.

Anders Røystrand, Halvard Hatlen, Ellen Bolli og Karina Sandnes har registrert en del karplantearter og sopparter i Hustadvika kommune. I kalkrik hassel-/bjørkeskog i Allia nær Elnesvågen ble hasselskrubb *Leccinum pseudoscabrum* funnet ny for Hustadvika kommune. Her ble det også funnet falsk brunskrubb *Porphyrellus porphyrosporus* som er relativt sjelden påtruffet, men som har et tilsynelatende tyngdepunkt i Norge i hasselskogene her i Møre og Romsdal.

18. juni gjorde Anders Røystrand og Karl Wesenberg en kartlegging av marisko *Cypripedium calceolus* på den kjente lokaliteten ovenfor Langvatnet i Hustadvika kommune. Det er to kjente delområder med marisko på denne lokaliteten og det ble gjort en anslagsvis telling av antallet planter i det ene delområdet. Det ble ellers kartlagt andre orkidéarter, særlig vårmarihand *Orchis mascula*, og en del andre kalkkrevende karplanter.

Oppsummering

Pr. 15.11.2021 er det i regi av Risken for 2021 registrert over **1650 unike rapporter** fra Møre og Romsdal i prosjektet "Kartleggingsmidler Sabima" i Artsobservasjoner. Funnene er fordelt på ca. **350 karplantearter** og **225 sopparter**, samt **34 lavararter**. Eksakte tall har til dels vært vanskelige å hente ut i Artsobservasjoner, siden det i noen kommuner er registrert karplanter og sopp også på et annet prosjekt enn vårt eget. Det er også registrert noen få mosearter, et titalls algearter, og et titalls dyrearter, hovedsakelig fugler og virvelløse dyr. Funnstatistikken inkluderer noen registreringer med usikker artsbestemmelse.

Registrerte rødlistede arter

Det er registrert 4 rødlistede karplantearter, jf. tabell 1. Alm *Ulmus glabra* (VU) er registrert på flere kjente lokaliteter. Ved Bjerga i Hustadvika og ved Eiskrem i Aukra ble det talt opp trær i mindre bestand av alm i god tilstand, med tydelig frøforyngelse og lite/ingen tegn til hjortegneg, slik vi også tidligere har sett i kystområdene.

Brunburkne *Asplenium adulterinum* (VU), som er knyttet til olivin, ble gjenfunnet på kjente lokaliteter og registrert på i alt 3 dellokaliteter på Otrøya i Molde kommune. To av lokalitetene ble påvist også i 2020, men den ene lokaliteten var i år nesten fullstendig ødelagt av sprenging/gjenfylling av et gammelt steinbrudd. På en tredje lokalitet ble brunburkne gjenfunnet på to steder på en olivinknaus ved Gråhaugmyra, der arten sist ble funnet i 2003.

Skogfredløs *Lysimachia nemorum* (NT) ble funnet på en ny dellokalitet i Mordal, Molde. Den er registrert i området i 1985, og er ellers kjent fra flere lokaliteter nærmere Molde sentrum de siste 10 år.

Kildegras *Catabrosa aquatica* (NT) ble gjenfunnet på Sandøya i Ålesund kommune, der den sist ble registrert og samlet i 1934. Arten er ellers funnet i nyere tid på flere av Nordøyane i Ålesund og på Gossen i Aukra, samt i ytre deler av Hustadvika og Averøya.

Marisko *Cypripedium calceolus* (NT) ble registrert på kjent lokalitet ovenfor Langvatnet i Fræna. Dette ble gjort i optimal blomstringstid for arten, og det ble talt opp så mange som 183 planter med blomster eller blomsterknopper. I tillegg var det noen titals sterile planter. Mange av plantene vokste så nær hverandre at de sikkert tilhører samme genetiske individ (klon), men det er ikke usannsynlig at antallet kloner i dette delområdet er over 50.

Det er registrert 3 rødlistede sopparter. Båltussehatt, *Fayodia anthracobia* (NT) ser ut til å være ny for Møre og Romsdal: Denne ble funnet på torv ved traktorvei i planta granskog i Hustadvika, mikroskopert og bestemt til *Fayodia anthracobia* var. *bisphaerigerella*, en varietet som vokser i torvjord i motsetning til hovedvarieteten var. *anthracobia* som vokser i brent jord. Båltussehatt har bare noen få registreringer i Norge, men er funnet både i Oslofjord-området, på Vestlandet og i Trøndelag og er trolig mye oversett.

Rosakøllesopp *Clavaria rosea* (VU) ble funnet av Øystein Nergård og Målfrid Hyllnes på gras/plen i en rabatt ved Sollivegen i Molde by. Den er i år også funnet i lignende menneskapt habitat i Tingvoll, og i 2015 lenger øst i Molde kommune (Kleive). Den har få registreringer både regionalt og nasjonalt, men har funnsteder i hele landet både i urbane habitater og tradisjonelt kulturlandskap (slåttemark, beitemark).

Messingrørsopp *Butyriboletus subappendiculatus* (DD) ble gjenfunnet av Birthe Nes i Holelia i Molde. Den er tidligere funnet her av Ole Magne Stavik i 2014. Den vokser her i granskog, som er tilfellet med alle funn av *B. subappendiculatus* i Møre og Romsdal og generelt på Vestlandet. Rødlistingen datamangel skyldes usikker status for artens økologi og utbredelse sett i forhold til *B. appendiculatus*, arten som tidligere hadde navnet messingrørsopp i Norge.

Tabell 1. Rødlistede arter av karplanter, sopp og lav registrert i Riskens kartlegginger i 2021

Vitenskapelig navn	Norsk navn	Lokalitet, kommune	Dato	Kommentar
Karplanter:				
<i>Asplenium adulterinum</i>	brunburkne (VU)	Otrøya (Uglvika), Molde	10.10.2020	3 dellokaliteter (tidl. kjente)
<i>Catabrosa aquatica</i>	kildegras (NT)	Sandøya, Ålesund	22.05.2021	første reg. siden 1934
<i>Cypripedium calceolus</i>	marisko (NT)	Langvatnet, Fræna	18.06.2021	
<i>Lysimachia nemorum</i>	skogfredløs (NT)	Mordal, Molde	22.07.2021	ny lokalitet
<i>Ulmus glabra</i>	alm (VU)	Bjerga, Hustadvika	03.06.2021	
		Eiskrem, Aukra	14.08.2021	
		Eikesdalen, Molde	28.05.2020	
		Berget, Tingvoll	03.10.2021	
Sopp:				
<i>Clavaria rosea</i>	rosakøllesopp (VU)	Sollivegen, Molde	26.09.2021	ny lokalitet
<i>Fayodia anthracobia</i>	båltussehatt (NT)	Skjellbreia, Hustadvika	28.09.2021	var. <i>bisphaerigerella</i> , mikroskopert
<i>Butyriboletus subappendiculatus</i>	messingrørsopp (DD)	Holelia, Molde	17.09.2021	kjent lokalitet, granskog

Arter registrert som antatt nye for Møre og Romsdal

Det er registrert en noen sopparter som iflg. Artskart har ingen eller svært få tidligere registreringer i Møre og Romsdal, jf. tabell 2. En av disse er den allerede omtalt rødlistede båltussehatt *Fayodia anthracobia*, funnet i Hustadvika.

Rødskiveslørsopp *Cortinarius ominusus* er registrert i furuskog i Eikesdalen, Molde. Dette er ikke egentlig en ny art i Møre og Romsdal, men den har tidligere vært overveiende feilaktig registrert som rødskivekanelslørsopp (nå falsk rødskiveslørsopp, *Cortinarius semisanguineus*). Funnet i Eikesdalen, på relativt tørr, sandig furumo i indre strøk, ble bestemt til *C. ominusus* ut fra ny kunnskap om de rødskivede fargeslørsoppene, jf. Sopp og nyttevekster nr. 2/2021.

Sumpseigsopp *Marasmiellus vaillantii* ble funnet i Mordal, Molde, på gress i et hogstfelt. Dette er en art med noen få titalls funn i Norge, og som på vestkysten ikke tidligere er registrert nord for Hordaland.

Panaeolus semiovulatus var. *phalaenarum* er en lite registrert varietet av den ellers vidt utbredte gjødselringsopp *P. semiovulatus*. Denne ble registrert voksende på hjortemøkk i Mordal, Molde.

Sprøsoppen *Psathyrella fatua* ble funnet ved Boksaspa i Tingvoll kommune, i et beitepreget område i utkanten av eikeskogen. Dette er en art med få registreringer i Norge, men med funn både fra sør og nord i landet.

Gulkjøtttrørsopp *Xerocomellus pruinatus* ble funnet i Eikesdalen i Molde. Dette er en nokså sjelden rørsopp i Norge som likevel er hyppig registrert fra Oslofjorden til Rogaland de seneste år, men som ikke er funnet nord for Hardanger, jf. Artskart. Den ble funnet både på en av furumoene ovenfor Eikesdalsvatnet og nær bebyggelse i tilknytning utleiehytter ved Straumgjerdet. I begge tilfeller vokste den i/ved skogholt med både lauvtrær og furu, slik at det var vanskelig å slå fast hvilket treslag som var mykorrhiza-partner for soppen.

Tabell 2. Arter registrert som antatt nye for Møre og Romsdal i 2021

Vitenskapelig navn	Norsk navn	Lokalitet, kommune	Dato	Kommentar
Sopp:				
<i>Cortinarius ominosus</i>	rødskiveslørsopp	Eikesdalen, Molde	11.09.2021	tidl. <i>C. semisanguineus</i>
<i>Fayodia anthracobia</i>	båltussehatt (NT)	Skjellbreia, Hustadvika	28.09.2021	var. <i>bisphaerigerella</i> , mikroskopert
<i>Marasmiellus vaillantii</i>	sumpseigsopp	Mordal, Molde	22.07.2021	mikroskopert
<i>Panaeolus semiovatus</i> var. <i>phalaenarum</i>	gjødselringsopp, varietet	Mordal, Molde	22.07.2021	mikroskopert
<i>Psathyrella fatua</i>		Boksaspa, Tingvoll	01.09.2021	mikroskopert
<i>Xerocomellus pruinatus</i>	Gulkjøtttrørsopp	Eikesdalen, Molde	11.09.2021	

Takk

Vi takker medlemmer som har drevet med kartleggingsarbeid for Risken sopp- og nyttevekstforening, og/eller som er rapportører eller medobservatører/bestemmere i Artsobservasjoner for funn i 2021:

Anne Marie Hareide
Ole Magne Stavik
Odny Irene Stavik
Anders Røynstrand
Karl Wesenberg
Ellen Bolli
Kari Janne Gjøen
Steffen Adler
Øystein Folden

Halvard Hatlen
Karina Sandnes
Robert Løvik
Birthe Nes
Anne Marit Strøm
Øystein Nergård
Målfrid Hyllnes